

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΠΑΡΑΓΩΝ

(Περίληψις ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐμπειρίαν)

Τοῦ καθηγητοῦ κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. ΒΑΛΑΩΡΑ

Εἰσαγωγὴ

Ἡ πρόσφατος ἀποκόλλησις τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἀπὸ τὸ τέλμα τῆς ὑπαναπτύξεως ἀποτελεῖ ἴστορικὸν ἐπίτευγμα τῆς παρούσης γενεᾶς. Προϊὸν συνεργασίας τοῦ λαοῦ καὶ τῶν Κυβερνήσεων τῆς τελευταίας μετὰ τὸν πόλεμον 25ετίας, ἥλθεν ὡς φυσικὸν ἀπακόλουθον μιᾶς μακρᾶς καὶ γονίμου ἐπωάσεως, κύριοι συντελεσταὶ τῆς δοπίας ὑπῆρχαν πρῶτον, ὁ διπλασιασμὸς τοῦ βιοτικοῦ μας χώρου μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους καὶ κατόπιν, τὰ ἀνακύψαντα μὲ τὴν ἔλευσιν τῶν Προσφύγων ἔξελικτικὰ κίνητρα.

Ποῖοι ἦσαν οἱ ἐκλυτικοὶ παράγοντες; Ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸν σύμπτωσις ἔργασίας, κεφαλαίου καὶ ἐδάφους, δπως ἐδίδασκον τὰ παλαιὰ οἰκονομικὰ ἀλφαβητάρια, δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔξιγήσῃ πλήρως τὸ φαινόμενον. Μαζὶ μὲ αὐτὰ χρειάζεται νὰ γίνῃ καὶ μία βαθεία βιο - κοινωνικὴ ἀλλαγὴ εἰς τὴν δόμησιν καὶ τὴν ποιότητα τοῦ πληθυσμοῦ. Ἀστυμορισμὸς (δημιουργία μεγάλων πόλεων), εὐρεῖα διάδοσις τῆς βασικῆς καὶ τεχνικῆς παιδείας καὶ ἕνας νέος ισολογισμὸς τῶν δυνάμεων φθορᾶς καὶ ἀναπαραγωγῆς (θνητικότητος καὶ γεννητικότητος) εἰς τὸ χαμηλώτερον ἐφικτὸν ἐπίπεδον, ἀποτελοῦν τὴν ἄλλην δψιν τοῦ νομίσματος. Τὰ δύο πρῶτα εἶναι σχεδὸν αὐτονόητα. Τὸ τρίτον σχετίζεται μὲ τὴν πλέον ὡριμὸν δομὴν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς παραγωγικότητος τοῦ ὑπὸ δψιν πληθυσμοῦ. Μόνον δταν περιορισθῆ ἡ ἄκαριος θνητικότης καὶ ἐπίσης ἡ πληθωρικὴ γεννητικότης, διευρύνεται τότε τὸ ἔργατικὸν δυναμικὸν ἐν ἀναλογίᾳ πρὸς τὸν συντηρούμενον πληθυσμόν, καὶ δημιουργοῦνται ἀποθέματα ὑλικοῦ πλούτου διὰ τὴν συντήρησιν τῆς διαδικασίας τῆς προϊούσης οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Διαφωτιστικὴ ἢ ἴστορικὴ ἀναδρομὴ

Τρία κυρίως συστήματα οἰκονομίας ἐλειτούργησαν κατὰ τὴν μακρὰν ἴστορίαν τοῦ ἀνθρωπίνου εἶδους. Ἡ παλαιολιθικὴ, διαρκείας χιλίων καὶ πλέον αἰώνων, ἡ γεωργο-κτηνοτροφικὴ, διαρκείας 100 περίπου αἰώνων καὶ ἡ πρόσφατος τεχνο-βιομηχανικὴ οἰκονομία, ἡ ὅποια ἀκόμη ἐν ἔξελιξει,

Ξέδραιώθη εις μικρὸν μόνον τμῆμα τῆς σημερινῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ μετάπτωσις ἀπὸ τὸ ἔνα εἰς τὸ ἐπόμενον σύστημα συνοδεύετο πάντοτε ἀπὸ θεμελιώδεις δημογραφικάς μεταβολάς. Εἰς τὸ πρῶτον στάδιον, ὁ διαρκὸς μετακινούμενος κυνηγὸς καὶ ἡ φυτο-καρπολόγος οἰκογένειά του, ἡσαν ἐκτεθειμένοι εἰς μίαν πελωρίαν θνητιμότητα καὶ ἡ τεκνογονία ἀπετέλει τρομερὸν ἐμπόδιον διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ εἶδους. Ὄλίγα συνεπῶς παιδιά καὶ βραχεῖα (μεταξὺ 20 καὶ 25 ἑτᾶν) μέση σημερινῆς περιθώριας διὰ τὴν ζωῆς, δὲν ἀφῆσαν πολλὰ περιθώρια δι᾽ ὑλικήν καὶ δημογραφικήν ἀνέλιξιν τοῦ εἶδους. Ἡ πεῖνα, ὁ φόβος καὶ ἡ ταλαιπωρος ζωή, ὠδήγουν συντόμως τὸν ἀνθρωπὸν εἰς βιολογικὴν ἔξαντλησιν καὶ κανεὶς σχεδὸν δὲν διεσκέλιζε τὴν ἥλικίαν τῶν 45 ἑτῶν.

Κατὰ τὸ δεύτερον στάδιον τῆς γεωργικῆς οἰκονομίας μὲ τὴν κατὰ παραγγελίαν περίπου παραγωγὴν τῆς τροφῆς, τὴν μόνιμον ἀγροτικὴν κατοικίαν κατ’ ἀρχὰς καὶ ἀργότερον τὴν δημιουργίαν τῆς ἀστικῆς πολιτισμένης κοινωνίας, ἥλαττοθη κάπως ἡ θνητιμότης (ἡ μέση διάρκεια ζωῆς ηὖθη ἀπὸ 25 εἰς 35 περίπου ἔτη) καὶ τὰ παιδιά ἀπέκτησαν σημαντικὴν οἰκονομικὴν ἀξίαν. Αὐτὸν διατάθη καὶ πληθύνει σε κατακυριεύσατε τὴν Γῆν, αὐτὸν ἀκριβῶς ἔκαμε ὁ ἀνθρωπὸς τῆς καλλιεργητικῆς περιόδου. Προώθησε τὴν γεννητικότητα εἰς τὰ ἀνώτατα βιολογικὰ δρια (50 περίπου γεννήσεις ἐπὶ 1000 κατοίκων, ἡ ἐπτὰ κατὰ μέσον δρον τέκνα κατὰ γυναῖκα) καὶ διεσπάρη ἀνὰ τὴν ἀπέραντον ἐπιφάνειαν τοῦ πλανήτου μας.

Αλλὰ τὰ ὀφέλη ἀπὸ τὴν ἐπιτυχῆ γεωργικὴν ἐπανάστασιν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ συνεχίζωνται ἐπ’ ἄπειρον. Ἡ πρώτη σύγκρουσις μὲ τὸ περιβάλλον (δόνομος τῆς μειούμένης ἀποδοτικότητος), ἐστημένη μετὰ τὴν κατάρρευσιν τῶν ἀρχαίων πολιτισμῶν καὶ τὴν διάλυσιν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Αἱ κολοσσιῖαι ἐπιδημίαι τοῦ μεσαίωνος καὶ οἱ συνεχεῖς πόλεμοι, ἡ ἀναρχία, δύνοσιτισμὸς καὶ ἡ γενικὴ ἀπαθλίωσις, ἐμείωσαν κατὰ καιροὺς τὸν πληθυσμόν, ἀλλὰ δὲν ἀποκατέστησαν τὴν παλαιὰν ισορροπίαν μεταξὺ παραγομένης τροφῆς καὶ πεινασμένων στομάτων. Μία κάποια ἀλλαγὴ τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος κατέστη τότε ἐπιτακτικὴ καὶ ἀναπότρεπτος.

Ἡ βιομηχανικὴ ἐπανάστασις τοῦ 18ου αἰῶνος ἤλθεν ως μία ἀπάντησις εἰς τὴν προκύψαν πρόκλησιν. Τρεῖς ἡσαν αἱ κύριαι καινοτομίαι της. Πρῶτον, ἡ ἀντικατάστασις τῆς ζωῆς (μυϊκῆς) ἐνεργείας μὲ δρυκτὰ καύσιμα καὶ ἀψύχους (μεταλλικάς) μηχανάς. Δεύτερον, ἡ δργάνωσις τῆς δραστηριότητος πρὸς μαζικὴν παραγωγὴν καὶ τὴν διεθνῆ διακίνησιν τῶν προϊόντων καὶ τέλος, ἡ στροφὴ τῆς ἐπιστήμης πρὸς τὴν τεχνολογίαν καὶ τὰς βιομηχανικὰς ἐφαρμογάς.

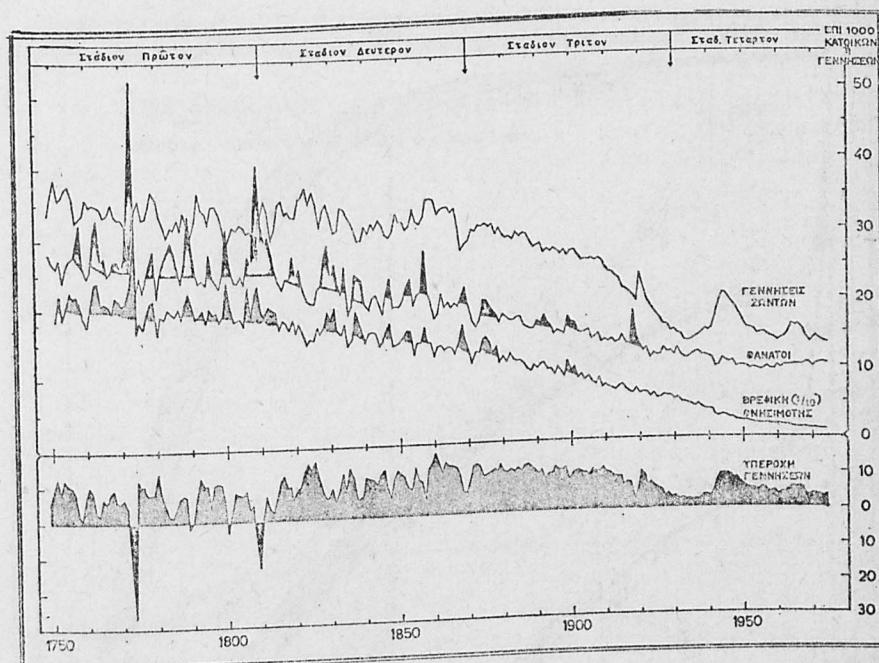
Ἐπηκολούθησε νέα ἀνθητικὴς εἰς τὴν παραγωγὴν ἀγαθῶν, εὐημερία καὶ ταχεία αὔξησις τῶν πληθυσμῶν καὶ ἐπίσης, βασικαὶ δημογραφικαὶ ἀναδιαρθρώσεις. Πρῶτον ἐπίτευγμα ἦτο ἡ συμπίεσις τῆς ἀκαίρου θνητιμότητος καὶ διπλασιασμὸς περίπου τῆς μέσης διαρκείας τῆς ζωῆς, ἀπὸ 35 εἰς 70 καὶ πλέον ἔτη. Ἐμειώθη κατόπιν καὶ ἡ πλεονάζουσα γεννητικότης καὶ ἡ μέση οἰκογένεια περιώρισε τὸ μέγεθός της ἀπὸ ἐπτὰ εἰς δύο ἢ τὸ πολὺ τρία τέκνα. Τοῦτο δὲ διότι ἡ πολυτεκνία ἔγινε καὶ πάλιν ἀντι-οἰκονομικὴ καὶ ἀσύμφορος διὰ τὴν συντήρησιν τῆς ἀστυ-τεχνολογικῆς ἀναπτύξεως. Παραλλήλως ἡ πολυτέλεια τοῦ γήρατος (ἀνθρωποι πέραν τῆς

ἀναπαραγωγικῆς ἡλικίας), ή δοποία ἡτο ἄγνωστος κατὰ τὴν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν καὶ σπανία κατὰ τὴν μικρὰν γεωργο-κτηνοτροφικὴν περίοδον, κατέστη τώρα πάγιος συνοδοιπόρος, μὲ απειλητικὰς μάλιστα τάσεις αὐτοκαταλύσεως τοῦ δλου συστήματος.

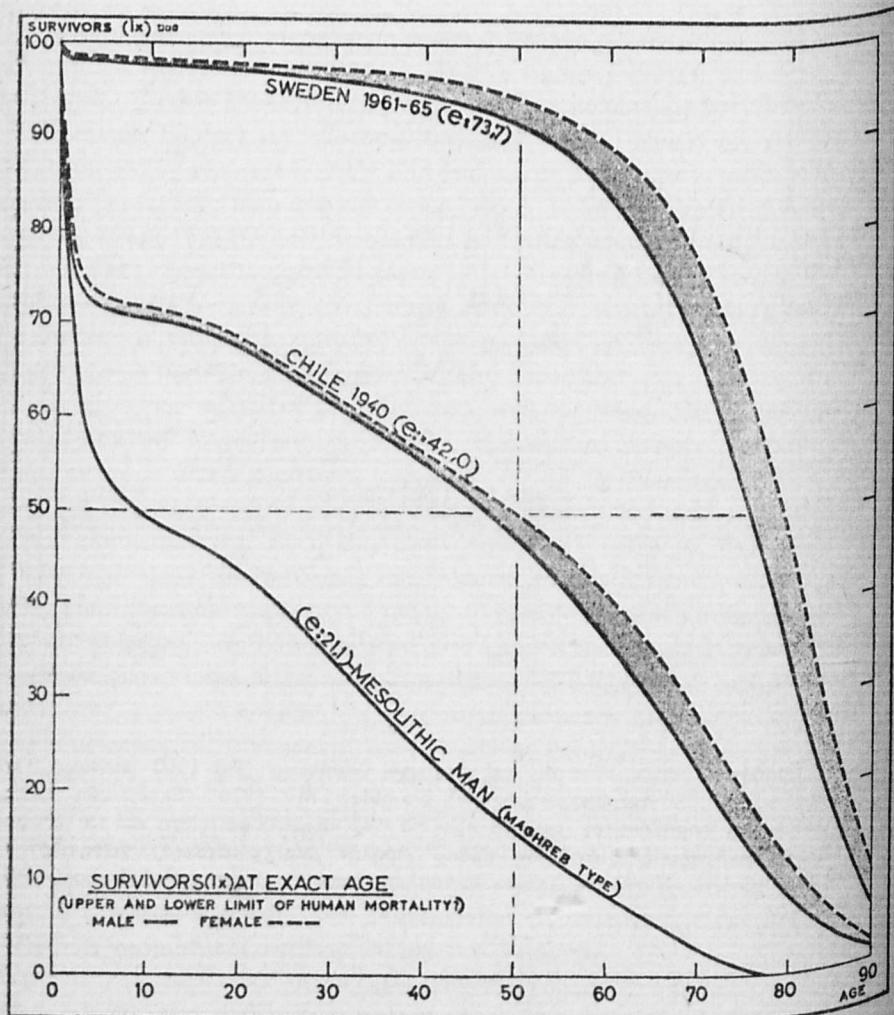
Ἡ μετάπτωσις ἀπὸ τὸν γεωργικὸν τύπον φθορᾶς καὶ ἀναπαραγωγῆς (μὲ πολλὰς γεννήσεις καὶ πολλοὺς κατ' ἔτος θανάτους), εἰς τὸν βιομηχανικὸν τύπον, διπού διβιολογικὸς ώς ἄνω ἴσολογισμὸς γίνεται εἰς τὸ χ μηλώτερον ἐφικτὸν ἐπίπεδον, συνετελέσθη ἐν Εὐρώπῃ εἰς διάστημα τεσσάρων περίπου γενεῶν (μεταξὺ 1810 καὶ 1930 περίπου). Εἰς τὴν χώραν μας ἡ ίδια διαδικασία ἐτελείωσε ἐντὸς μιᾶς περίπου 30ετίας (1930 - 1960). Ἡδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1955 δι' Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς ἡτο λειτουργικῶς ἔτοιμος διὰ τὴν ἀπογείωσιν τῆς οἰκονομίας πρὸς τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν. Διέθετε τώρα περισσότερα χέρια διὰ παραγωγικὴν ἐργασίαν καὶ ἀναλογικῶς διλιγότερα στέμματα πρὸς συντήρησιν. Αὐτὸς ἐπέτρεψε τὸν σχηματισμὸν οἰκονομικῶν πλεονασμάτων, τὰ δοποῖα διοχετεύοντο πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς δευτερογενοῦς παραγωγῆς καὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων βασικῆς ὑποδομῆς.

Ἡ γείτων καὶ φίλη Τουρκία, ἀνέπαφος ἀπὸ τὰς συμφορὰς τοῦ πολέμου, μὲ τετραπλάτιον τοῦ ίδιοῦ μας πληθυσμόν, ἔξαπλασίαν ἔκτασιν βιοτικοῦ χώρου καὶ περισσότερα ὄλικὰ κεφάλαια, παραμένει εἰς τὸ τυπικὸν γεωργικὸν στάδιον οἰκονομίας καὶ τεκνογονίας, διότι δὲν ἐπέτυχεν ἀκόμη τὴν δημογραφικὴν ἔτοιμότητα τοῦ πληθυσμοῦ της. Ἐν τῇ πραγματικότητι, τὸ πλεῖστον τῆς ἀνθρωπότητος δύο τρίτα καὶ πλέον τοῦ συνόλου — βραδυπορεῖ εἰς τὸν δρόμον πρὸς τὴν τεχνολογικὴν εὐημερίαν, διότι ἡ δόμησις τοῦ πληθυσμοῦ παραμένει ἀνώριμος καὶ λειτουργικῶς ἐλλειπματική, λόγῳ τῶν κατ' ἔτος προστιθεμένων μεγάλων πλεονασμάτων καταναλωτικῶν στομάτων. Ἔαν δὲν συμπιεσθῇ ἐγκαίρως ἡ ἐκεῖ πληθωρικὴ γεννητικότης, ὥστε νὰ προσεγγίσῃ τὸ χομηλὸν σήμερον ἐπίπεδον τῆς θνητικότητος, μέγα μέρος τῆς οἰκουμένης ἵσως ἐξοκείλει κατὰ τὴν πορείαν του ἀπὸ τὴν γεωργικὴν πρὸς τὴν βιομηχανικὴν οἰκονομίαν. Ἀλλ' ἡ ἐνδεχομένη αὐτὴ ἀτυχία τῶν πολλῶν, θὰ ἔχει καταστρεπτικὰς συνεπείας δι' ὀλόκληρον τὸν κόσμον. Συνεπιβάται δπως εἴμεθα δλοι, μέσα εἰς τὸ αὐτὸν διαστημόπλοιον — τὸν πλανήτην Γῆν δηλαδὴ μὲ τὰς πεπερασμένας διαστάσεις καὶ δυναμικότητα τροφοδοσίας — ἡ ὑπερφόρτωσις ἡ ἡ ἄνισος μεταξὺ τῶν ἐπιβιανόντων μεταχείρισις, εἶναι δυνατὸν νὰ δδηγήσῃ εἰς κοσμικῶν διαστάσεων δλεθρον τῶν πάντων.

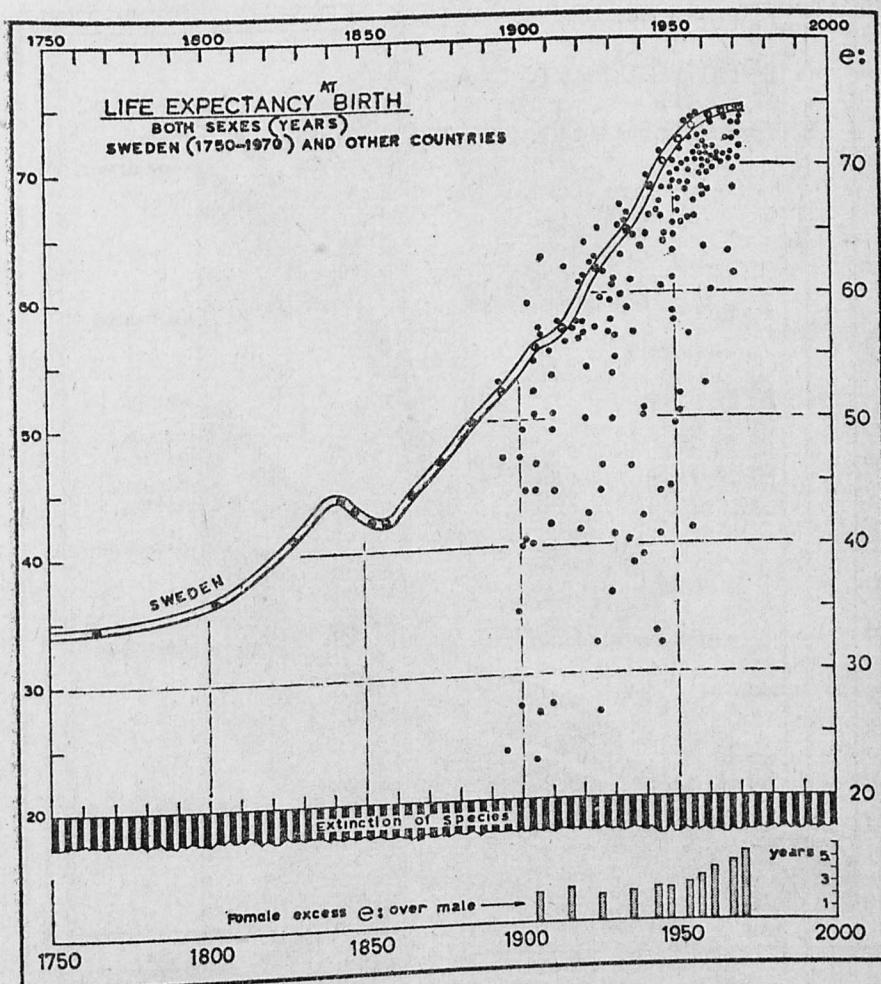
Εἰς τὰ ἐπόμενα διαγράμματα ἐπεικονίζονται μερικαὶ ἀπὸ τὰς πλέον χαρακτηριστικὰς φάσεις τῆς μεταπτώσεως ἀπὸ τὸ γεωργικὸν πρὸς τὸ βιομηχανικὸν στάδιον οἰκονομίας, ίδια ὅσον ἀφορᾶ τὴν πρόσφατον Ἑλληνικὴν πραγματικότητα.

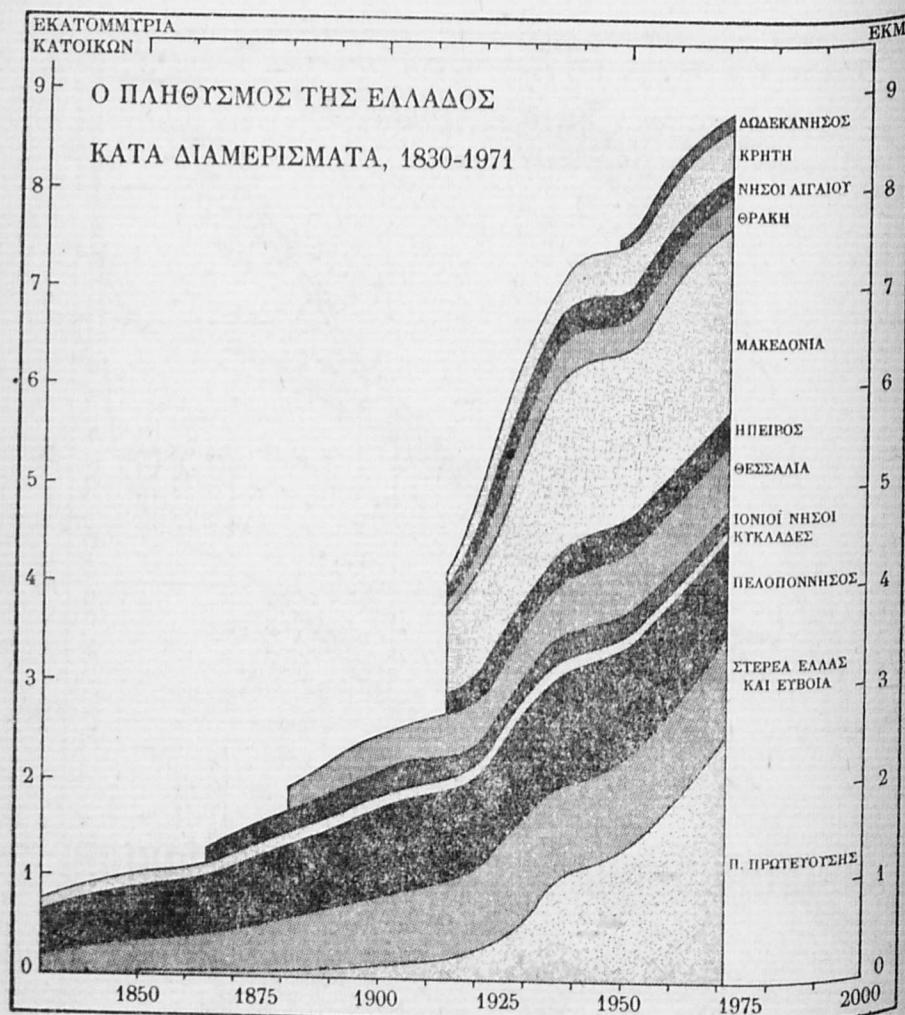
Σχ. 1. – Γεννήσεις ζώντων θάνατοι και ύπεροχή γεννήσεων (έπι 1000 κατοίκων), καὶ θάνατοι βρεφῶν (έπι 100 γεννηθέντων ζώντων). Συνηδία, 1749–1974. Ἐκτὸς τῶν ἐπιδημιῶν έξαρσεων τῆς θυησιμότητος (μελαναῖ πρὸς τὰ ἄνω αἰχμαῖ) φαίνονται καὶ τὰ τέσσαρα στάδια δημογραφικῆς έξελίξεως ἀπὸ τὴν πρώην ὑψηλὴν (καὶ σπάταλον) γεννητικότητα καὶ θυησιμότητα εἰς τὴν σύγχρονον ισοσκέλισιν των εἰς τὸ χαμηλὸν ἐπίπεδον.

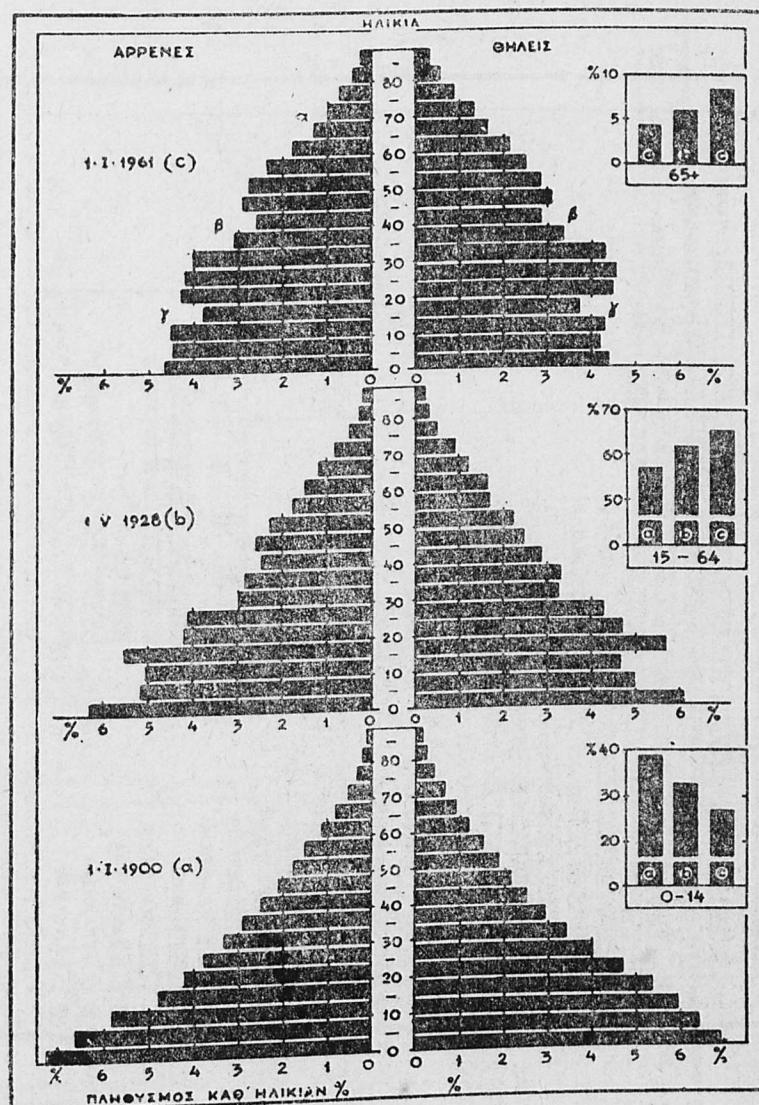
Σχ. 2.— "Ορια κυμάνσεως της άνθρωπίνης θυησιμότητος, δημος άποτυπούται εἰς τὴν καμπύλην τῶν ἐπιζώντων εἰς ἑκάστην ἡλικίαν, ἀπὸ ἓνα ἀρχικὸν ἀριθμὸν 100.000 νεογνῶν. Ἡ κάτω καμπύλη τοῦ προϊστορικοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν ταχεῖαν φθορὰν καὶ μέσην διάρκειαν ζωῆς 21 περίπου ἔτῶν, παριστᾶ πιθανῶς τὴν χειροτέραν περίπτωσιν, πέραν τῆς δύοις ἐπιβίωσις τοῦ πληθυσμοῦ καθίσταται προβληματικὴ ἢ ἀδύνατος. Ἡ ἄνω καμπύλη τῆς Σουηδίας, ἀντιπροσωπεύει τὴν καλλιτέραν περίπτωσιν, δεδουλέουν διτὶ ἡ μέση ιακροβιότης τῶν 74 ἔτῶν, παραμένει εἰς τὸ αὐτὸν περίπον ἐπίπεδον, παρὰ τὰς κατὰ τὴν τελευταίαν 15ετίαν ἐπιτευχθείσας σημαντικὰς προόδους.

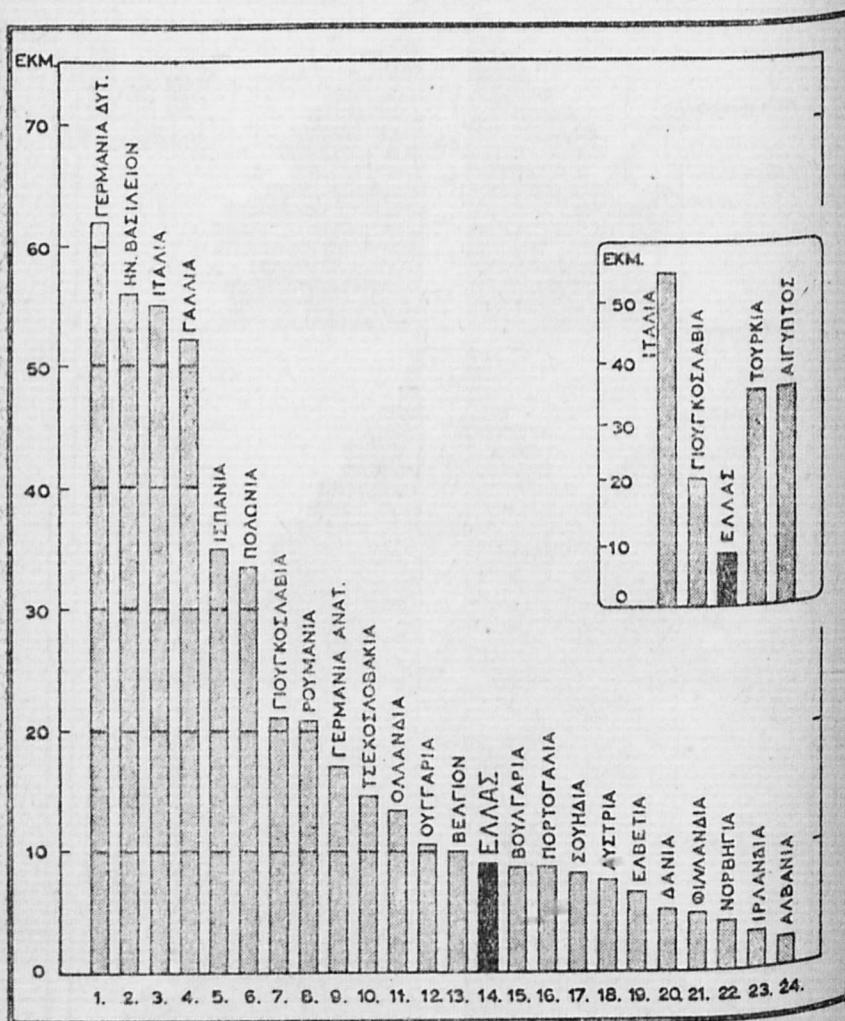
Σχ. 3.— Η αύξησις της μέσης μακροβιότητος των άνθρωπων άπό 35 εις 74 περίπου έτη, έργον κυρίως της βιομηχανικής έπαναστάσεως, συντελέσθη (ἐν Σουηδίᾳ) κατά την ἐκατονταετίαν μεταξύ 1850 και 1950. Περαιτέρω αύξησις φαίνεται μᾶλλον άπιθανος, όws μή ἔχει πηρετοῦσα την βιολογικήν άνανέωσιν τῶν πληθυσμῶν ἐντὸς τοῦ πεπερασμένου τροφοδοτικοῦ των χώρου.

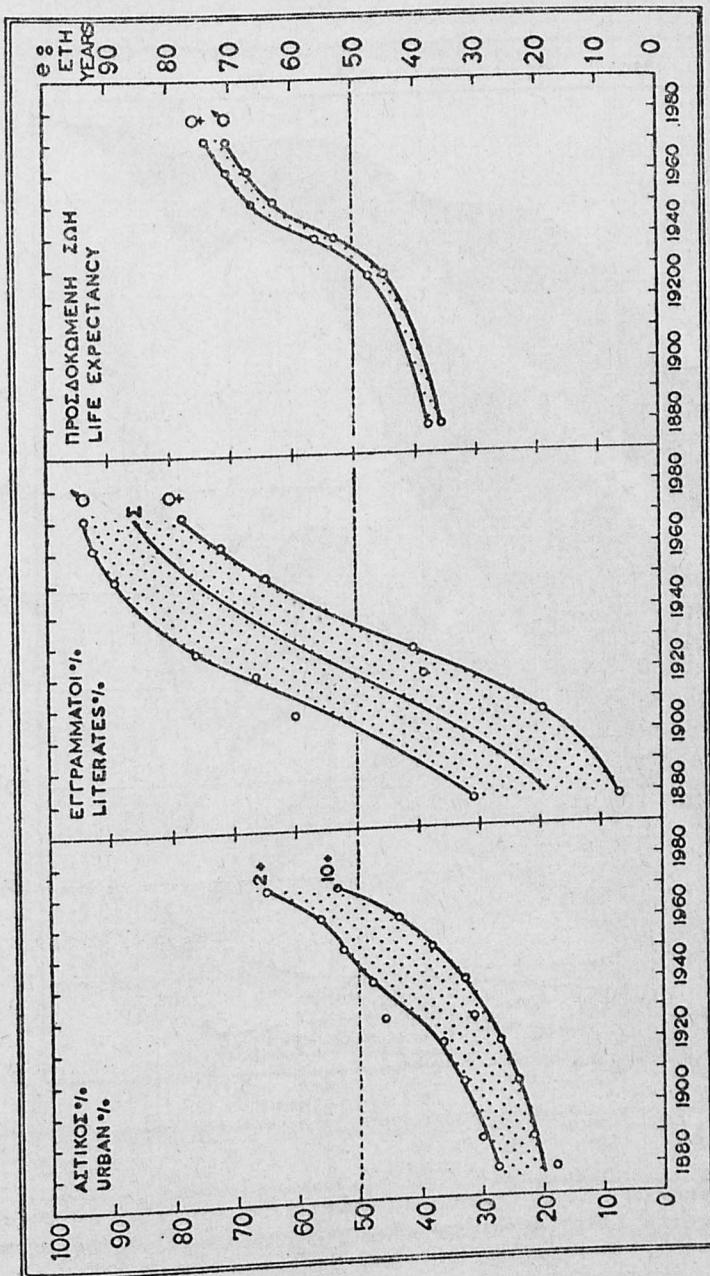
Σχ. 4.—Πριν δπό τδ 1830, ή 'Ελλάς είχε μόνο 750 000 κατοίκους. 150 έτών δημογραφική ίστορία της νεωτέρας 'Ελλάδος. Μόνον ή Στερεά 'Ελλάς (κυρίως Μείζων περιοχή 'Αθηνών) και ή Μακεδονία (Μείζων Θεσσαλονίκη) αύξανονται ταχέως, εις βάρος τῶν ἀλλών διαμερισμάτων, δ πληθυσμός τῶν δποίων παραμένει στάσιμος ή ἐλαττοῦται κατά τὰ τελευταῖα ἔτη. Κατά τὸ ἔτος 2000 δ πληθυσμός τῆς χώρας μόλις θὰ ὑπερβῇ τὰ 9 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων.

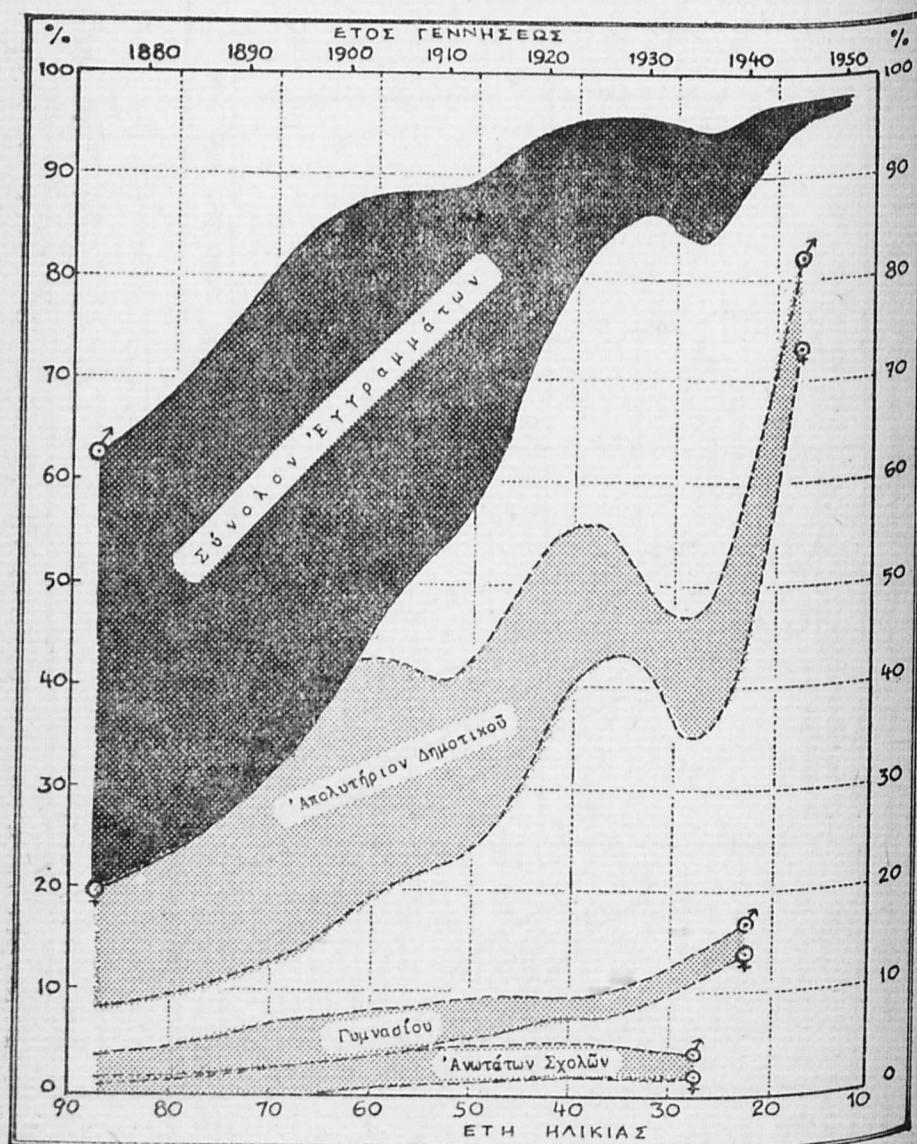
Σχ. 5.— Δόμησις του πληθυσμού τής 'Ελλάδος (%) κατά φύλον και πενταετείς δημάδες ήλικιδών 1900, 1928 και 1961. Ή κατά τό 1900 πυραιμίδας έχει εύρεταιν βάσιν, και διατάχη σμίκρυνσιν τῶν ὑπερκειμένων στρωμάτων, σημείον πρωτότητος και ἀδιαταράκτου δημογραφικῆς ιστορίας. Αἱ μετέπειτα πυραμίδες έχουν τὸ κέντρον βάρους σαφῶς ὑψηλότερον τῆς προηγουμένης, σημείον δημογραφικῆς ὀριστότητος, καὶ φέρουν ἐμφανεῖς ο ὑ λ ἄ ἂ σ ἐκ τῶν προηγηθέντων δημογραφικῶν τραυμάτων. "Ε γ κ λ ε 1 σ τ ο ν δ ε ξ 1 ἄ : Προοδευτική μείωσις τοῦ ποσοστοῦ τῶν κάτω τῶν 15 ἔτῶν παιδίων, καὶ ἀνάλογος αὔξησις τοῦ ποσοστοῦ τῶν γερόντων καὶ ἐνηλίκων.

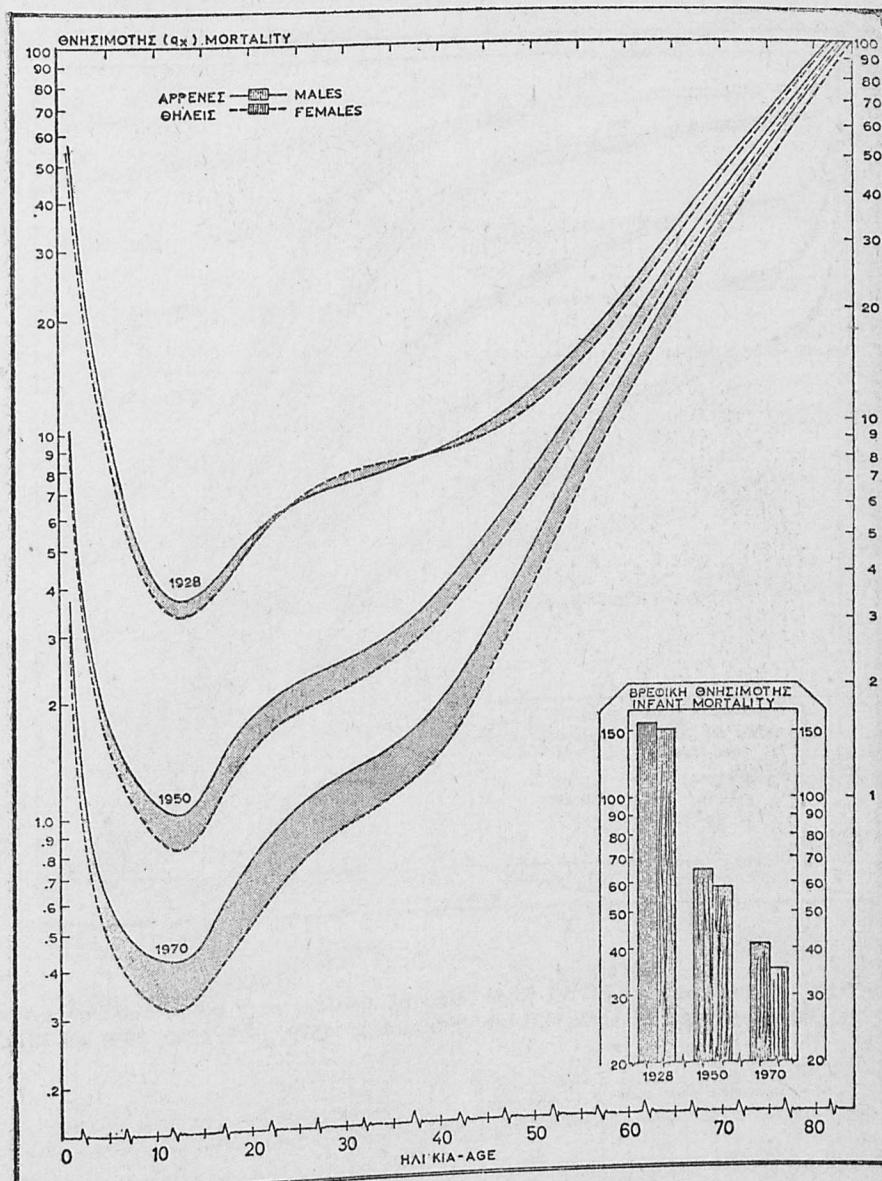
Σχ. 6.— Πληθυσμός (έκτμ.) τῶν 24 μεγαλυτέρων κρατῶν τῆς Εύρωπης, 1973, καὶ ἡ
Ἐλλὰς ἐν μέσῳ τῶν γειτόνων τῆς.

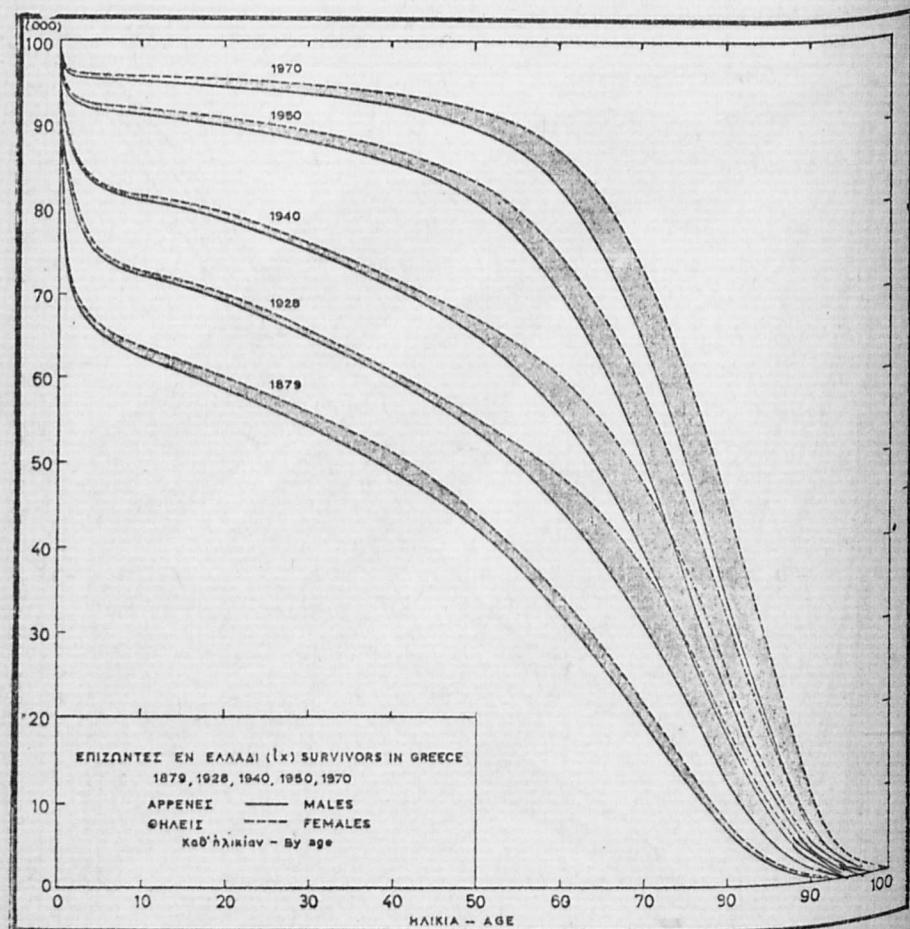
Σχ. 7.— Η αύξηση του αστικού πληθυσμού, του ποσοστού έγγραφμάτων και της προσδοκώμενής ζωής στην Ελλάδα, 1860-1971.

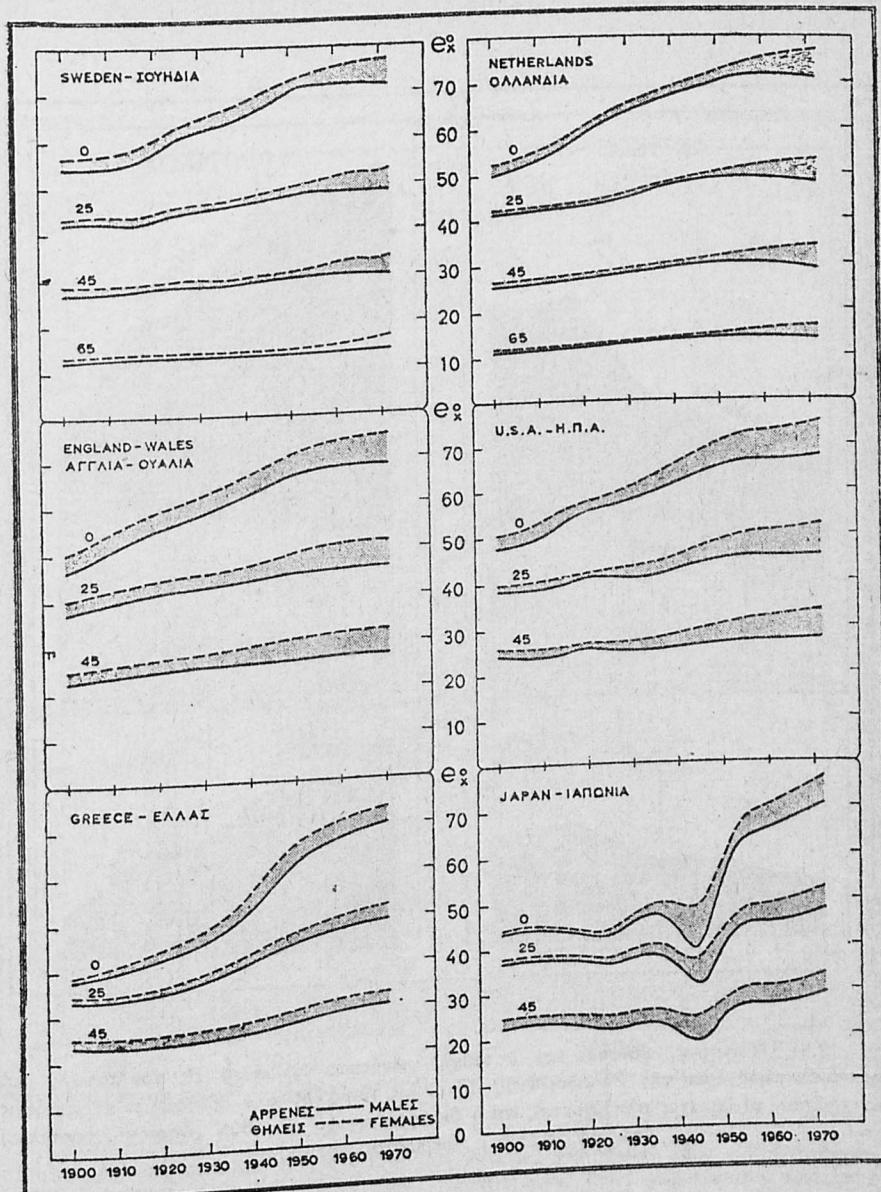
Σχ. 8.— 'Εγγράμματοι ἐπὶ 100 'Ελλήνων 10 ἔτῶν καὶ ἄνω, κατὰ φύλον καὶ ἡλικίαν.
Ἐπίσης οἱ ἑκ τούτων ἔχοντες ἀπολυτήριον Δημοτικοῦ σχολείου (15+), ἀπολυτήριον
Γυμνασίου (20+) ἢ πτυχίον 'Ανωτάτων Σχολῶν (25+). 'Απογραφὴ 1961.

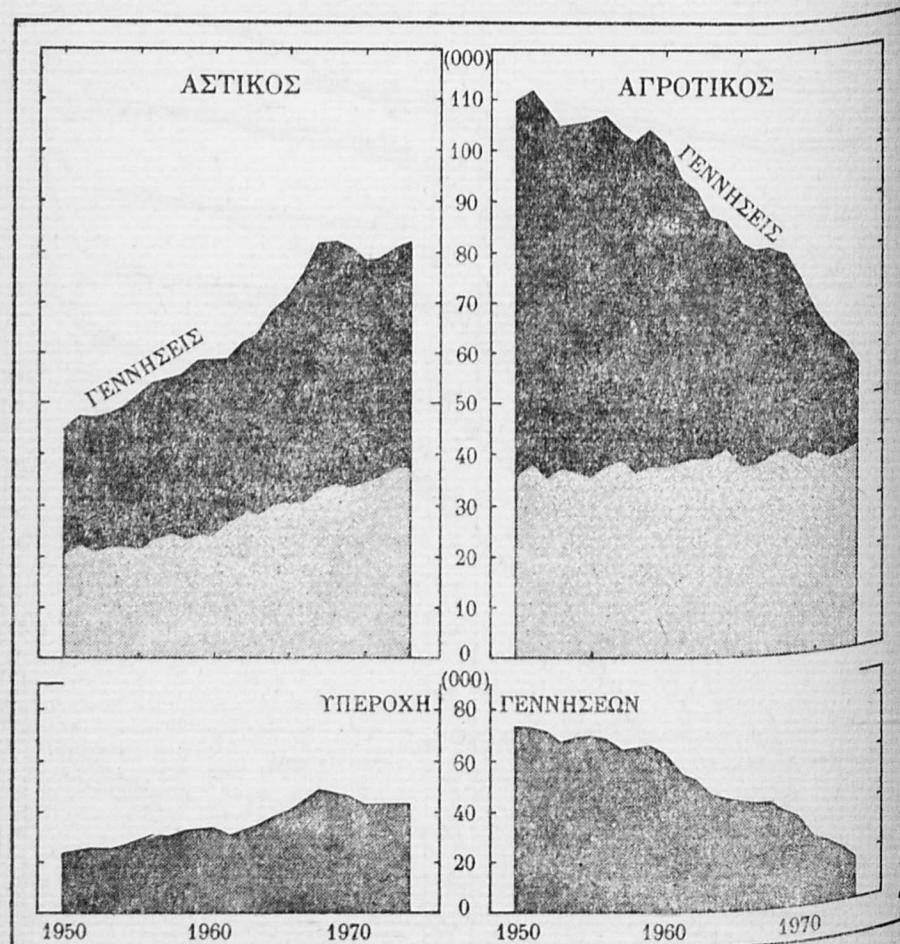
Σχ. 9.— Πιθανότης θανάτου (px) κατά φύλον και ηλικίαν. *Έλληνικοι Πίνακες *Επιβιώσεως, 1928 1950 και 1970.

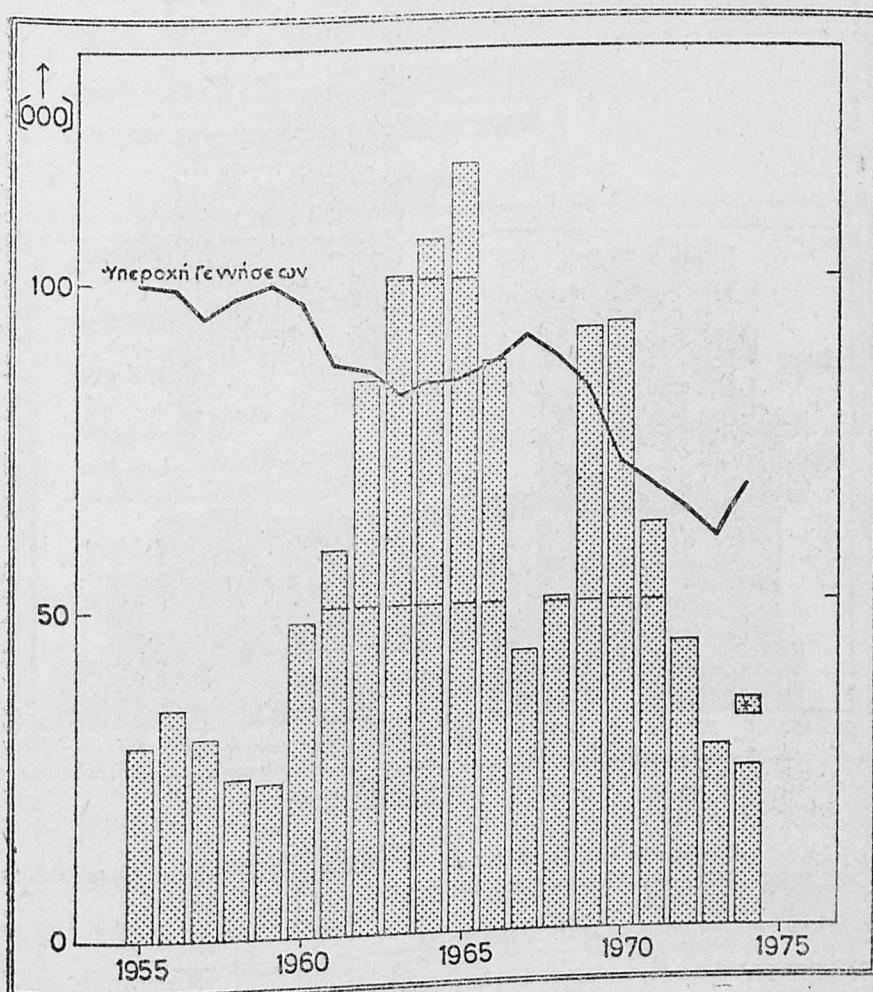
Σχ. 10. 'Επιζώντες (lx) εις τήν άρχην έκάστης ήλικιας, κατά φύλον, άπό μίαν γενεάν
έξ 100.000 νεογεννήτων. Ελληνικοί Πίνακες Επιβιώσεως 1879, 1928, 1940, 1950 και 1970.'

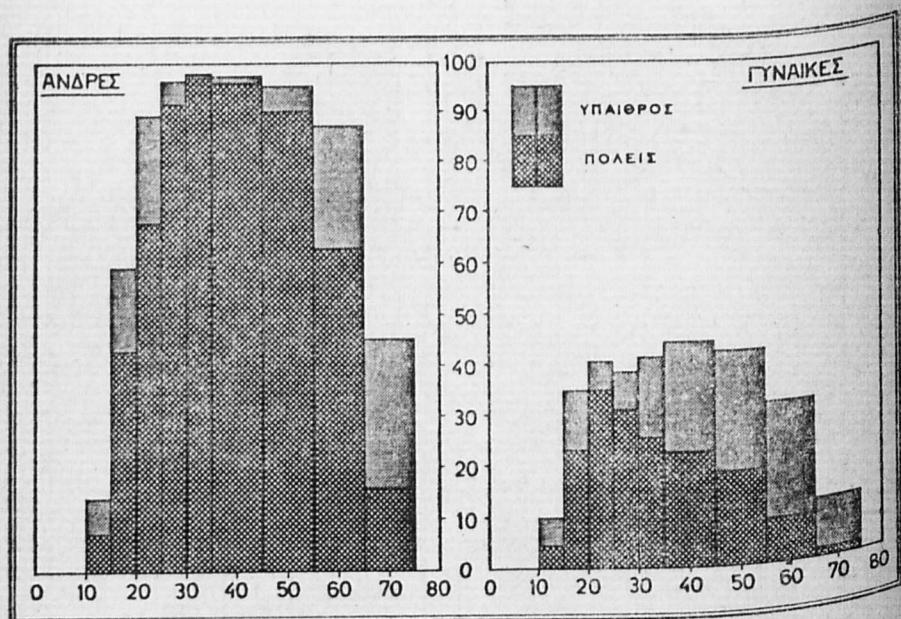
Σχ. 11.— Έξελιξις της μέσης διαρκείας της ζωής (e_x^0) κατά φύλου, εις τὴν ἀρχὴν ἐκάστης ηλικίας, εις ἕξ ἀντιπροσωπευτικάς χώρας τῆς ὑφῆλου, 1900-1971. Αἱ ἀνεπτυγμέναις χῶραι τῆς δύσεως φαίνεται δτὶ ἐφθασαν ἡδη τὸ ἀνώτατον βιολογικὸν δριον τῆς μέσης μακροβιότητος τοῦ ἀνθρώπου.

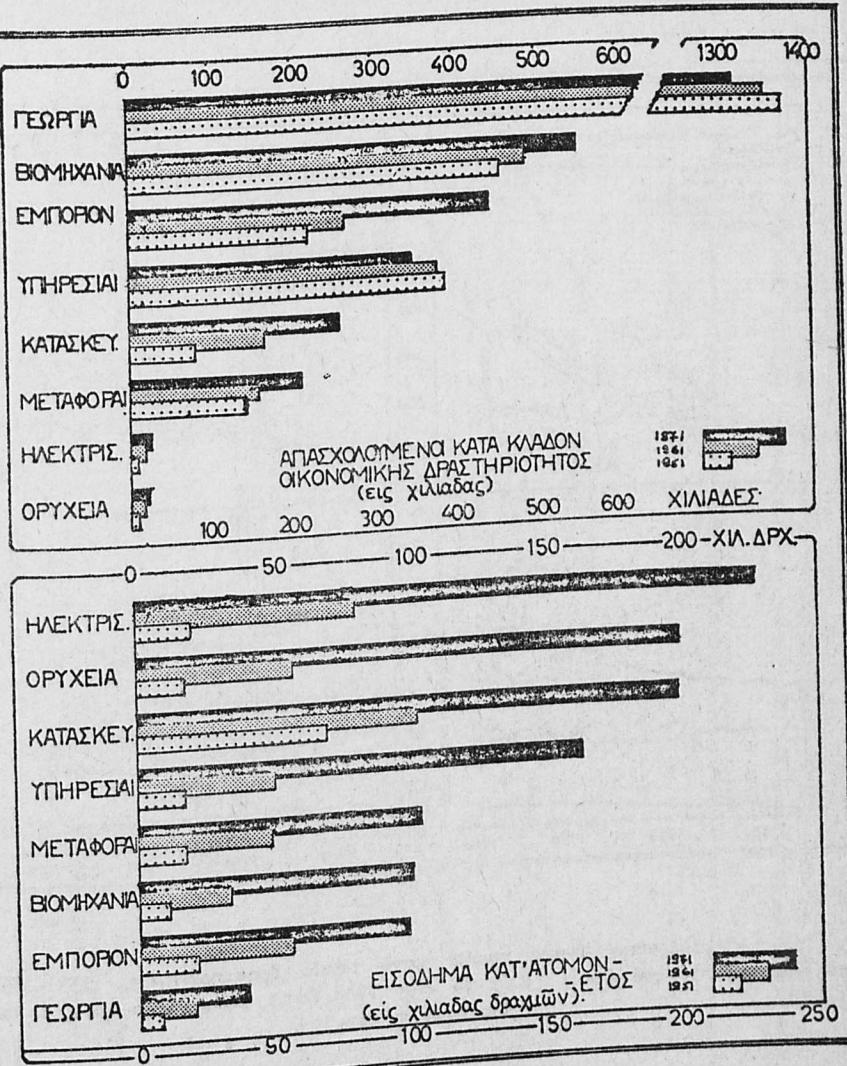
Σχ. 12.— Γεννήσεις, θάνατοι και υπεροχή γεννήσεων (χιλιάδες) εις τὸν ἀστικὸν καὶ ἀγροτικὸν πληθυσμὸν τῆς Ἑλλάδος 1950–1973. Εἰς τὸν ἀγροτικὸν πληθυσμὸν αἱ γεννήσεις ἐλαττοῦνται, οἱ θάνατοι πληθύνονται, καὶ ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο (ὑπεροχὴ γεννήσεων ἐπὶ τῶν θανάτων) σμικρύνεται ἐπικινδύνως.

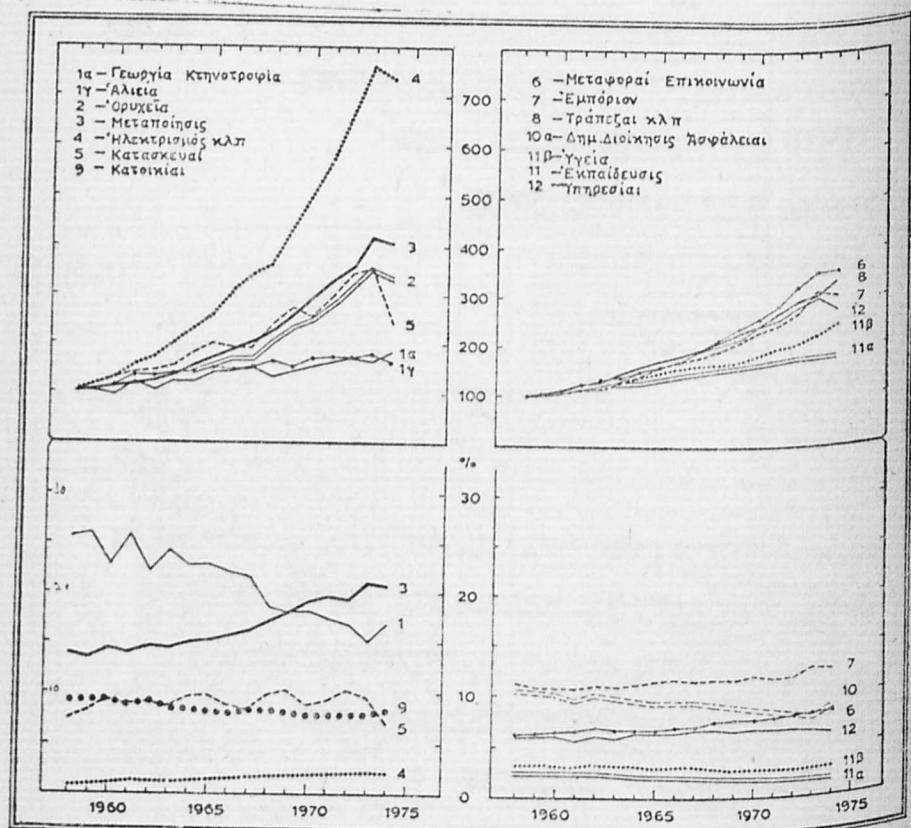
Σχ. 13.— Μόνιμοι μετανάστες έξι 'Ελλάδος (και ύπεροχή γεννήσεων) 1955—1974 εις χιλιάδες κατ' έτος. 'Επι πειράν έτσιν οι κατ' έτος διποδημούντες ήσαν περισσότεροι τῶν δσων μᾶς έδιδε ή βιολογική αύξησις τοῦ πληθυσμοῦ (διαφορά μεταξύ γεννήσεων καὶ θανάτων)

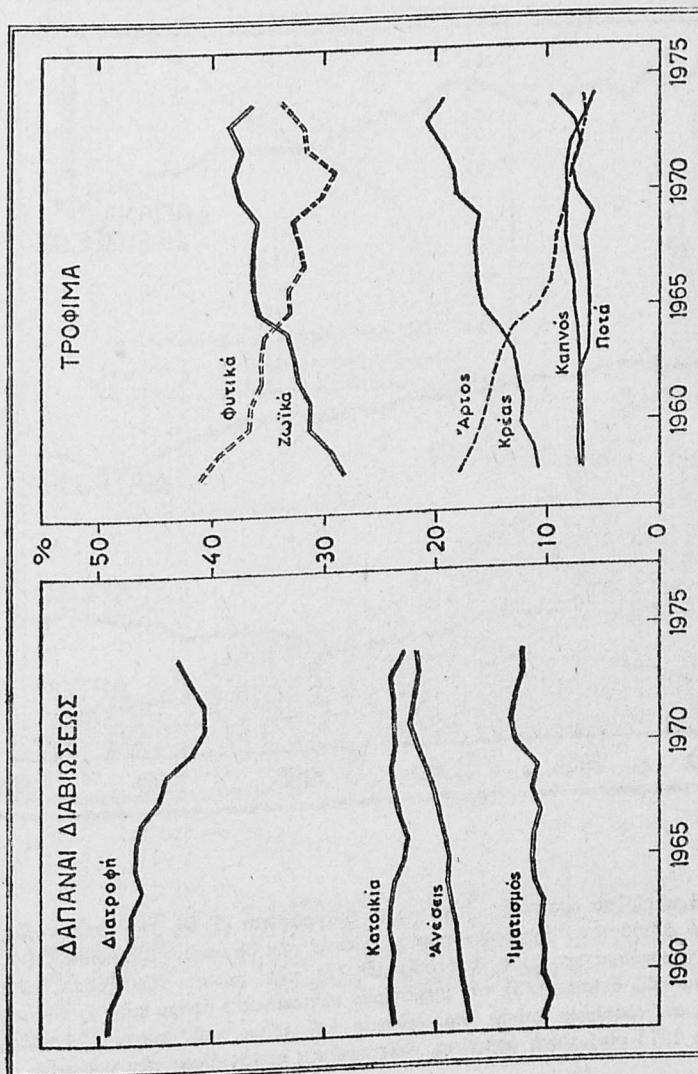
Σχ. 14.— Οικονομικώς ένεργος πληθυσμός στην Ελλάδα το 1971, κατά φύλου και ηλικίας
Πόλεις και Υπαίθρου, έπειτα από 100 άνθρωπων είναι έκαστην ηλικίαν.

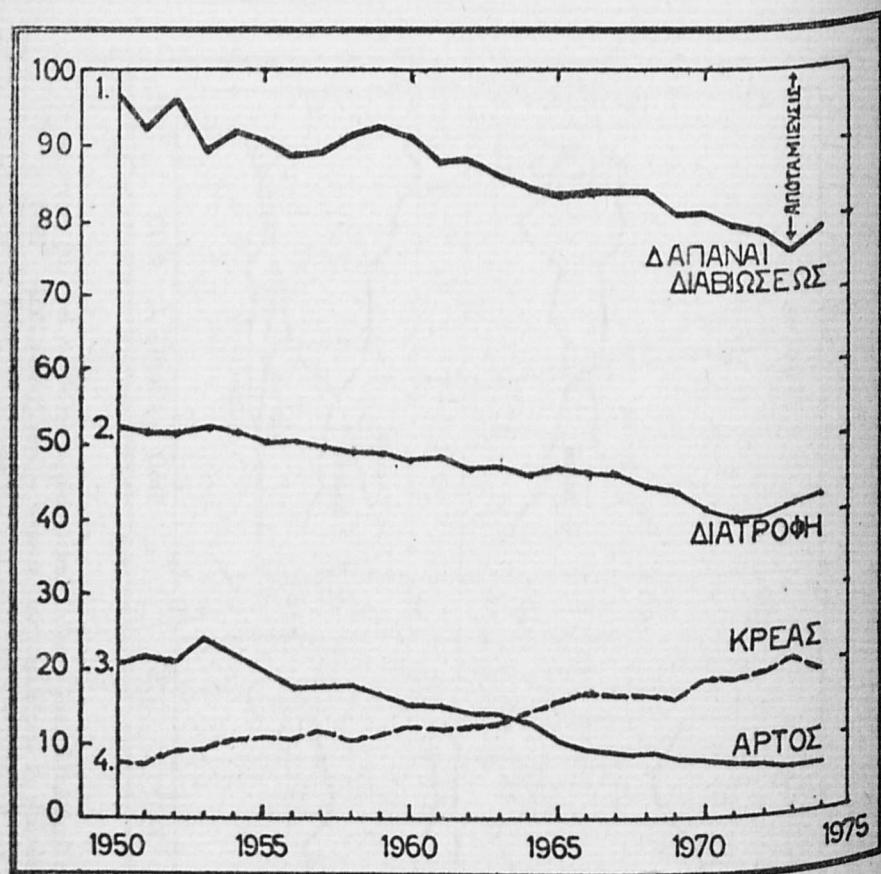
Σχ. 15.— Τό έργατικόν δυναμικόν τῆς Ελλάδος 1951, 1961 καὶ 1971, κατὰ κλάδους οικονομικῆς δραστηριότητος (άνω, εἰς χιλιάδας) καὶ μέσον κατὰ έργαζομένον ἐτήσιον εισόδημα, εἰς χιλιάδας δραχμῶν τρεχούσης ἀγοραστικῆς δξίας.

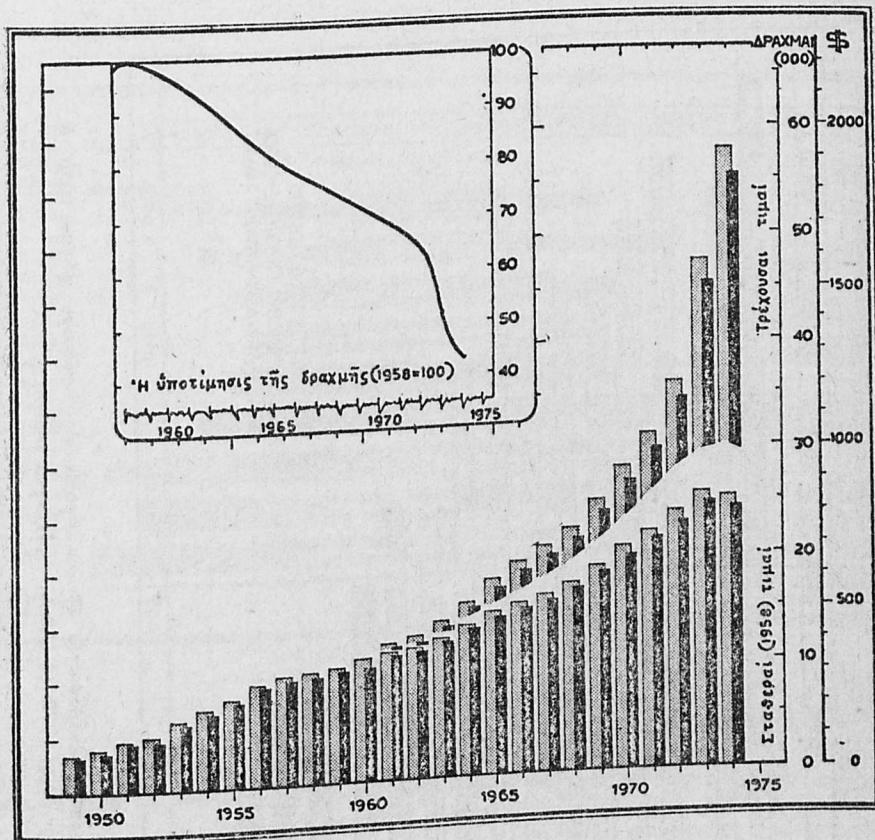
Σχ. 16.— 'Ακαθάριστον έθνικόν προϊόν κατά τομεῖς δραστηριότητος, 1958—1974.
Άνω, άριθμοδείκται μὲ βάσιν (100) τὸ ἔτος 1958. Κάτω, ἑκατοστιαία ἀναλογία τῶν διαφόρων τομέων.

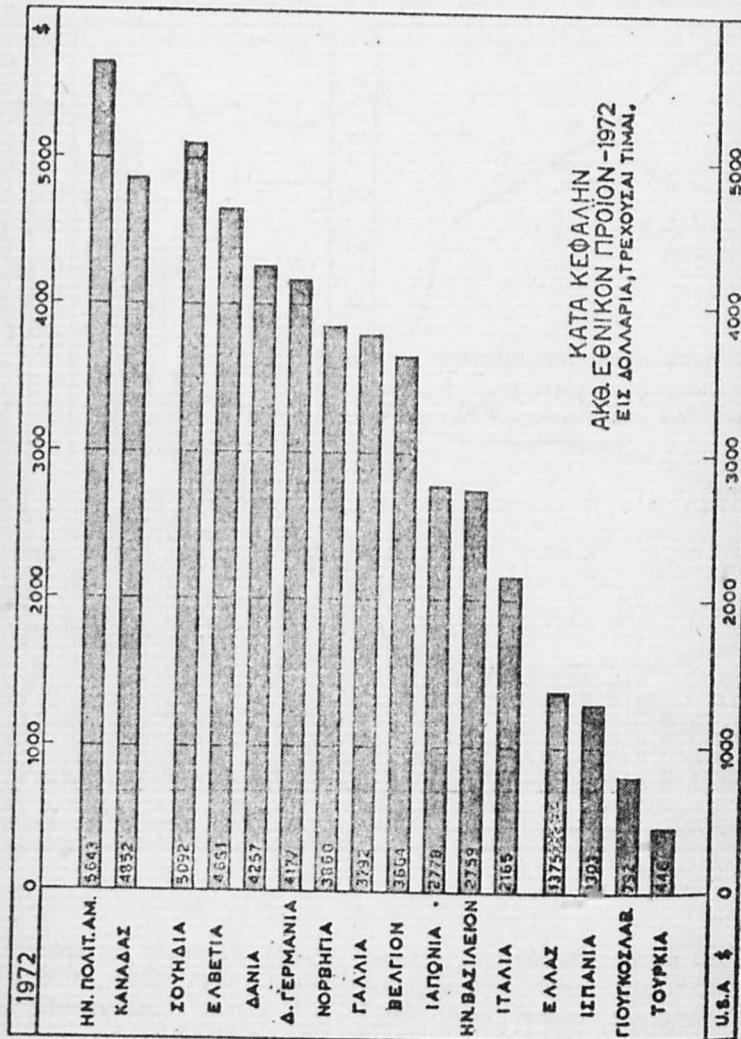
Σχ. 17.— Δεπάναια διαβίωσεως και κατανάλωσις διαφόρων τροφίμων, έπειτα από 100 δραχμών τούτου συμβόλου ιδιωτικής κατανάλωσης, κατ' έτος. 'Ελλάς 1958 - 1974

Σχ. 18.— Ή προτούσα διαγράφεται τής χώρας διαγράφεται (1) εις τήν άναλογικώς πρός τό παραγόμενον άκαθάριστον έγχωριον προϊόν μείωσιν τῶν δαπανῶν διαβιώσεως (καὶ τήν διεύρυνσιν τοῦ πλεονάσματος πρός ἀποταμίευσιν, (2) τήν μείωσιν τῶν ἔξόδων διατροφῆς (καὶ τήν αὔξησιν τῶν δινέσεων) (3) τήν μικροτέραν κατανάλωσιν ἄρτου καὶ (4) τήν μεγαλύτεραν κατανάλωσιν τροφίμων ζωτικῆς προελεύσεως καὶ ιδίως τοῦ κρέατος. Ή πρόσφατος μετὰ τὸ 1973 οἰκονομική ἀστάθεια, ἀνέτρεψε τὰς ροπάς δλων τῶν γραμμῶν.

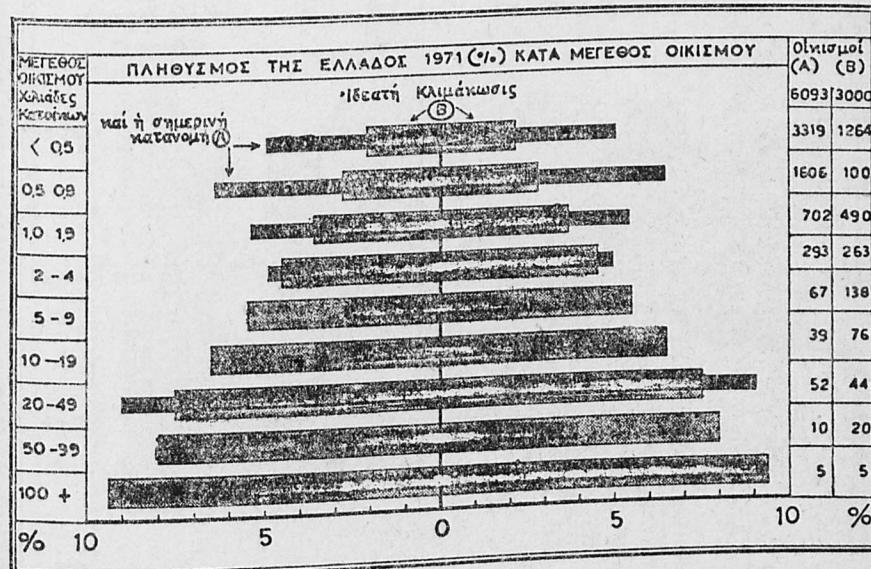

Σχ. 19.— Κατά κεφαλήν δικεθάριστον ἑγχώριον προϊὸν (ἀριστερά) καὶ καθαρὸν ἑθνικὸν εἰσόδημα (δεξιά) εἰς χιλιάδας δραχμῶν καὶ εἰς δολλάρια ΗΠΑ, 'Ελλάς, 1949—1974. Τρέχουσαι τιμαὶ (ἄνω) καὶ σταθεραὶ (1958) τιμαὶ καὶ ἡ ἐκ τούτων ὑπολογιζομένη ὑποτίμησις τῆς δραχμῆς. (Ἐγκλειστον).

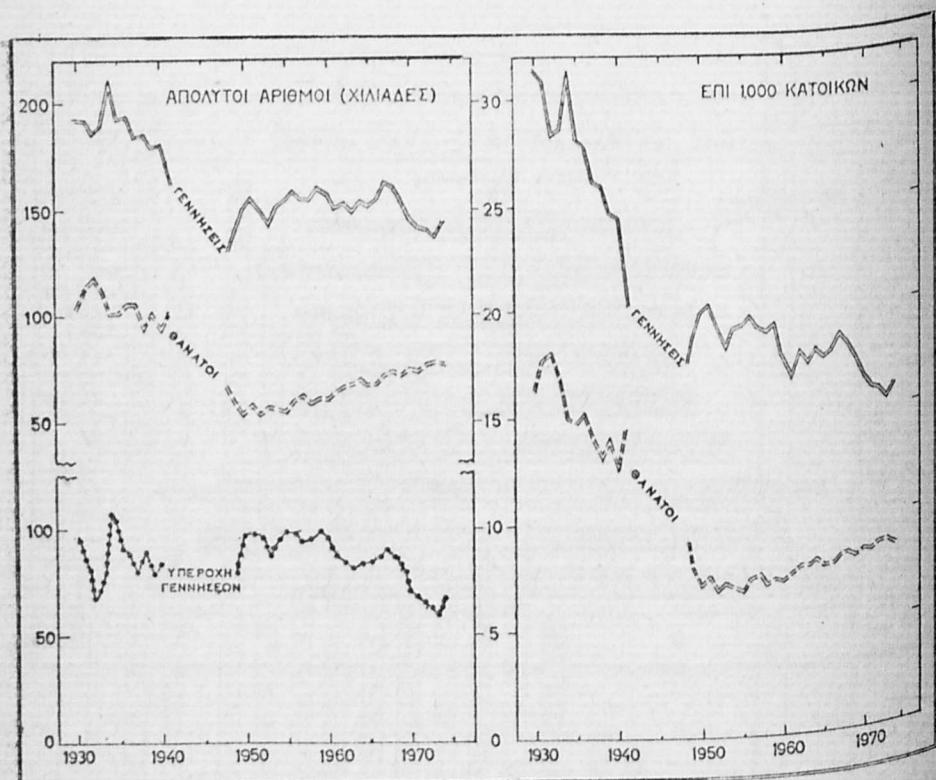

ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ
ΔΚΘ. ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΡΟΪΟΝ-1972
ΕΙΣ ΔΟΔΔΑΡΙΑ, ΤΡΕΧΟΥΣΑΙ ΤΙΜΑΙ.

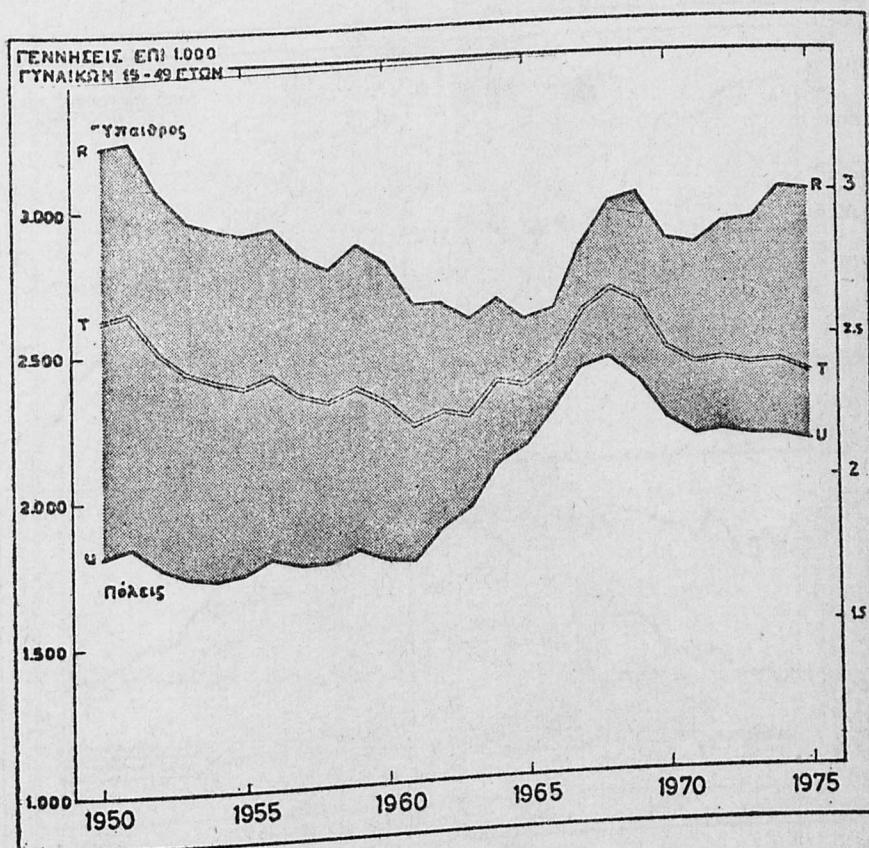
Σχ. 20.— Κατά κεφαλήν δκαθέριστον έθνικον προϊόν εις διαφόρους χώρας κατά το έτος 1972. (\$ U.S.A. πρέξουσαι τιμαί).

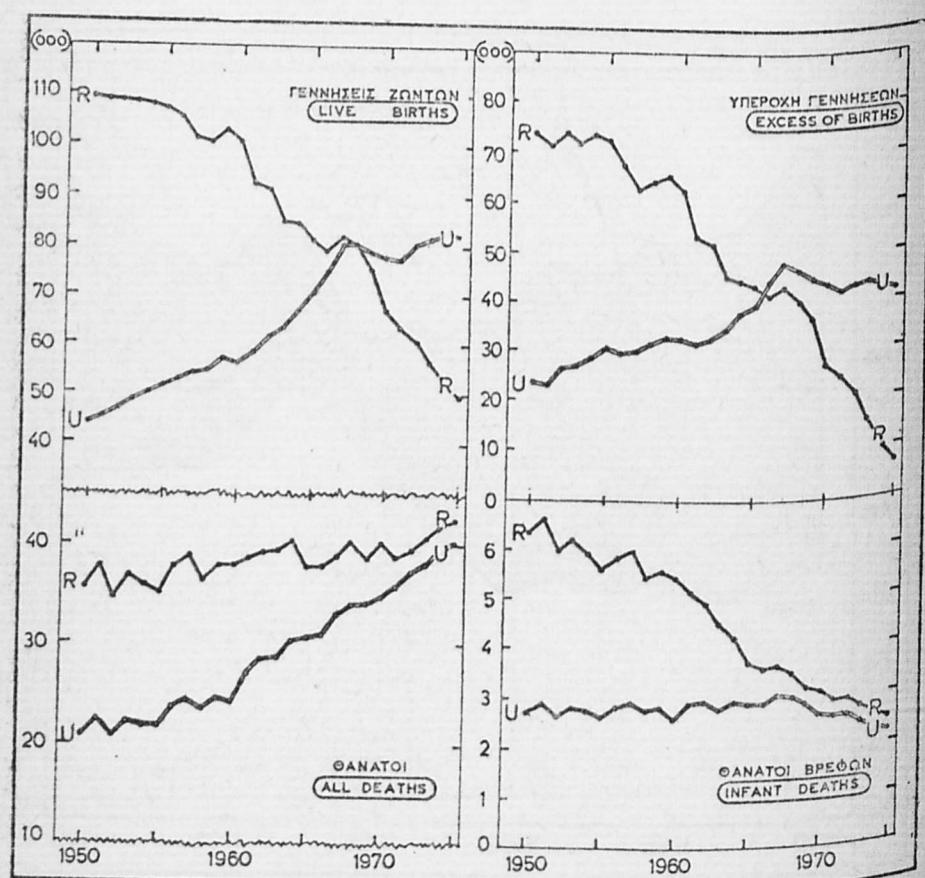
Σχ. 21.— Κατανομή του πληθυσμού της Ελλάδος κατά μέγεθος οικισμού (%), ώς διεπιστώθη κατά την άπογραφήν 1971, (μελανάτα τανία) και δημόσιας θά επρεπε να κλιμακούτα τις μίαν χωροταξικῶν πρόσθφορον πυραμίδα.

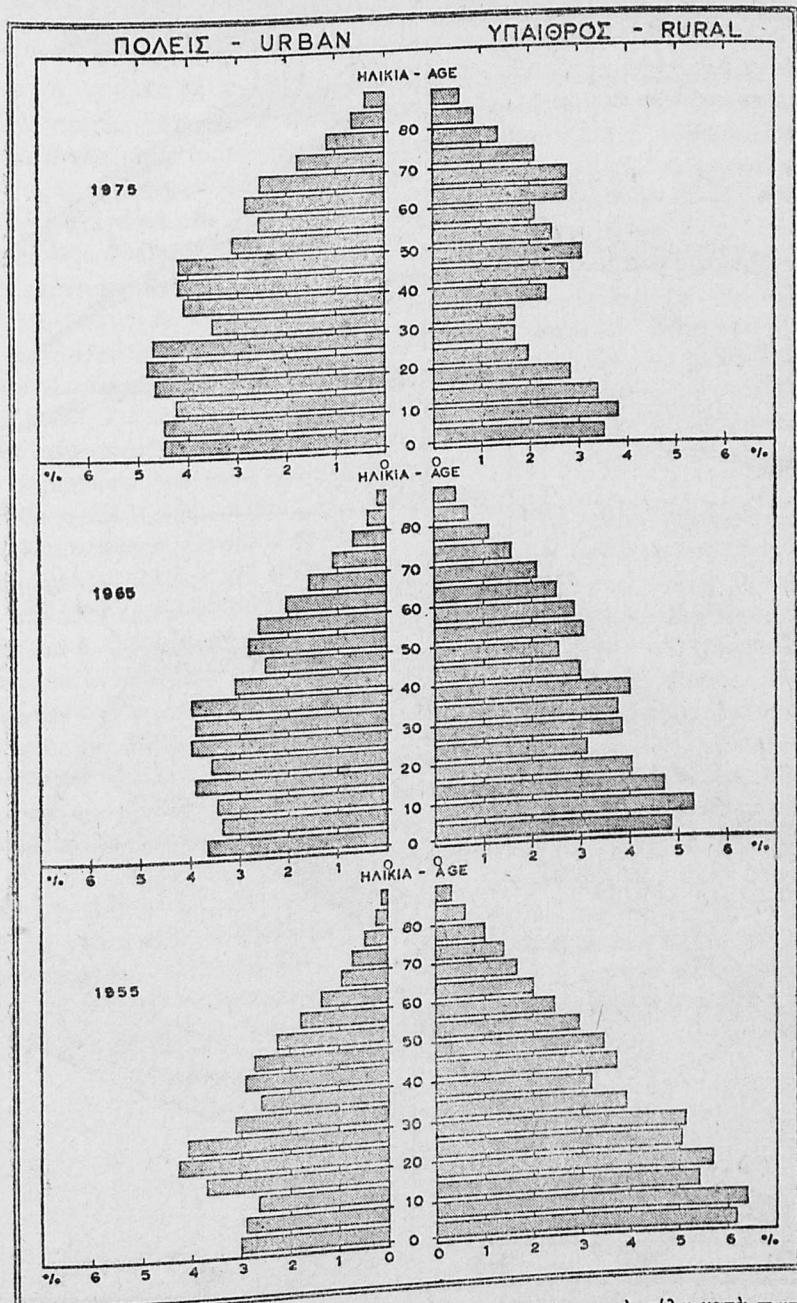
Σχ. 22.— Γεννήσεις Ζώντων, Θάνατοι και 'Υπεροχή Γεννήσεων εις άπολύτους αριθμούς (άριστερά) και έπι 1000 κατοίκων (δεξιά), 1930 — 1974.

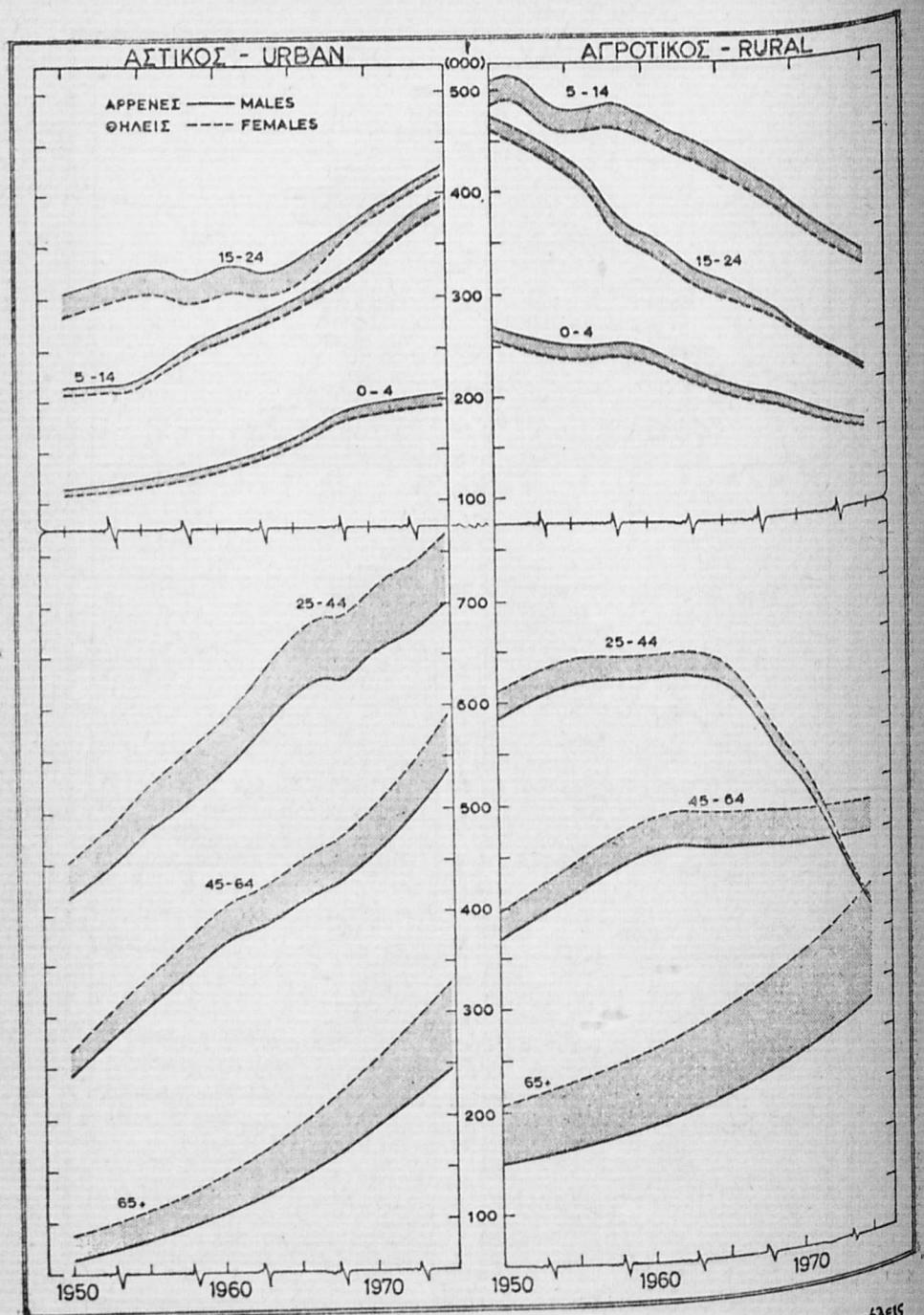
Σχ. 23.— Γεννήσεις ζώντων ἐπὶ 1000 γυναικῶν ἡλικίας 15-49 ἔτδν, 'Ελλὰς (τ), Πόλεις (u), 'Υπαίθρος (R), 1950-1975. Η γεννητικότης τῆς ύπαιθρου είναι συστηματικῶς υψηλωτέρα ἑκείνης τῶν πόλεων καὶ πάντοτε ἔντὸς τῶν κανονικῶν δρίων βιολογικῆς αύξησεως τοῦ πληθυσμοῦ.

Σχ. 24.— Γεννήσεις Ζώντων, Θάνατοι, 'Υπεροχή Γεννήσεων και Θάνατοι Βρεφών (εις χιλιάδας) εις τὰς Πόλεις (U) (άνω τῶν 10 000 κατ.) και τὴν 'Υπαιθρον (R) 'Ελλάδα, 1950 – 1975. Ἡ ὑπογεννητικότη τῆς ὑπαίθρου διείλεται κατὰ πρῶτον λόγος εἰς τὴν ἀπογύμνωσιν τοῦ πληθυσμοῦ ἀπὸ τὰ στελέχη τῆς παραγωγικῆς καὶ ἀναπαραγωγικῆς ηλικίας.

Σχ. 25.- Πυραμίδες του πληθυσμού της Ελλάδος όμφοτερα τά φύλα κατά πενταετίες δύοδας ήλικιων, εις τὰς Πόλεις και τὴν "Υπαίθρον χώραν, 1955, 1965 και 1975. Ποσοστά ἐπὶ 100 ἀνθρώπων τοῦ συνόλου. Φαίνεται ἡ δραματική διάβρωσις τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

Σχ. 26.— Πληθυσμός Έλλαδος (000) κατά φύλον και μεγάλας δημόσιας ήλικιών, εἰς πόλεις (άνω των 10.000 κατοίκων) και λοιπούς οικισμούς (κάτω των 10.000 κατ.) 1950-1975.

Ἐπίλογος

Αστυμορφισμός, ύπογεννητικότης καὶ δημογραφική
ἡρανσις, ἀλλὰ καὶ εὐρυτέρα οἰκονομικὴ ἐπιφάνεια καὶ κοινωνικὴ πρόοδος,
είναι τὸ τίμημα καὶ τὰ κέρδη ἀπὸ τὴν ἐκβιομηχανοποίησιν, πρὸς τὴν δοπίαν πο-
ρεύεται ἡ χώρα μας, ἀκολουθοῦσα τὸ παράδειγμα τοῦ δυτικοῦ κόσμου μὲ τὸ δ-
ποῖον συνεταυτίσθημεν. Εἰς τὸ τέρμα εὑρίσκεται ἡ σχετικῶς διλιγάνθρωπος κατα-
ναλωτικὴ κοινωνία τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν, μὲ τὴν τεραστίαν ψιλικήν δύναμιν
καὶ τὸ ἀνάτερον βιοτικὸν ἐπίπεδον τῶν ἀνθρώπων. Δὲν γνωρίζομεν δῆμος ἐάν πρά-
γματι πορευόμεθα. πρὸς μίαν παγκόσμιον εὐημερίαν, ἡ μήπως προσβλέπωμεν πρὸς
μίαν ἀσύλληπτον οὐτοπίαν ἡ ἔνα σκοτεινὸν ἀδιέξοδον. Τὸ νεοπαγές οἰκοδόμημα
τῆς τεχνολογικῆς οἰκονομίας δὲν φαίνεται ἀκόμη σταθερόν, ἀφοῦ ἀπειλητικοὶ
τριγμοὶ ἀκούονται ἀπὸ δλας τὰς κατευθύνσεις. Πληθωρισμὸς καὶ ἀνεργία, ὑπερ-
κατανάλωσις καὶ ἔξοντωτικὰ δπλοστάσια, ρύπανσις ἡ ἀλλοίωσις τοῦ περιβάλλον-
τος καὶ κοινωνικὴ ἀναρχία καὶ πρὸ παντός, ὁ ἀνὰ τὴν ὑφήλιον πολλαπλασιασμὸς
τῶν πεινασμένων, τῶν ἀγραμμάτων καὶ τῶν ἀποκλήρων, ἀποτελοῦν ισάριθμα ἀπαι-
τῶν πεινασμένων, τῶν ἀγραμμάτων καὶ τῶν ἀποκλήρων, ἀποτελοῦν ισάριθμα ἀπαι-

σιόδοξα μηνύματα διὰ τὸ μέλλον τοῦ συστήματος.

Καὶ ἐν δσω προβληματίζόμεθα μὲ τὸ αὐριον, ὃς μὴ λησμονοῦμεν δτι ἡ γεωργικὴ οἰκονομία ἔθρεψε καὶ ἀνέδειξε τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ 10.000 περίου ἑτη. Κατὰ τὴν περίοδον αὐτῆς ἀνεπτύχθη ἡ γραφὴ καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ γνῶσις, ἡ πόλις, ὁ νόμος καὶ ἡ ὀργανωμένη κοινωνία, ὀλόκληρον δηλαδὴ τὸ πολύτροπον φάσμα τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, τὸ ὅποιον μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὸν ἄγριον καὶ τρωγλοδίαιτον ἄνθρωπον τῆς παλαιολιθικῆς ἐποχῆς. Ἡ ἀναπόλησις, χωρὶς ν' ἀποτελῇ νοσταλγίαν πρὸς ἓνα ἀνεπανάληπτον παρελθόν, τονίζει ἀπλῶς τὴν ἀνάγκην διὰ τὴν συνύπαρξιν καὶ τὴν ἀρμονικὴν καλλιέργειαν ἀμφοτέρων τῶν κλάδων, τῆς γεωργίας δηλαδὴ καὶ τῆς βιομηχανίας, μέσα εἰς τὸ νεότευκτον κλῖμα τῆς ἐπιστημονικῆς τεχνολογίας. Ἡ βιομηχανία, μὲ τὴν πληθώραν τῶν παραγομένων ἀγαθῶν, δημιουργεῖ τὰς προϋποθέσεις δι' οἰκονομικὴν εὑρωστίαν καὶ τὴν διασπορὰν βελτιωμένων συνθηκῶν διαβιώσεως, ἀλλ' ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία, παραμένουν ὅπως πάντοτε, αἱ πρωτογενεῖς καὶ ἀναντικατάστατοι πηγαὶ διὰ τὴν διατροφὴν συμπάστης τῆς οἰκουμένης. Ἡ τεχνολογικὴ βιομηχανία δὲν δύναται νὰ ἐπιζήσῃ μόνη τῆς, χωρὶς δηλαδὴ τὴν συνύπαρξιν μιᾶς εὑρώστου γεωργίας καὶ τὴν ταυτόχρονον διαφύλαξιν τῆς βιολογικῆς ισορροπίας εἰς τὸ φυσικόν μας περιβάλλον.